

# Innhold

<b>Innledning</b> .....	15
Bokens innhold .....	16
Del 1 Beredskap og krisehåndtering i praksis .....	17
Del 2 Krisehåndteringssystemet .....	17
Del 3 Statens sivile og militære maktapparat .....	18
Avslutning .....	19

## **DEL I**

<b>BEREDSKAP OG KRISEHÅNTERING I PRAKSIS</b> .....	21
--	----

### **Kapittel 1**

<b>Beredskap i teori og praksis: Hvordan står det til?</b> .....	23
<i>Monica Endregard og Ann-Kristin Elstad</i>	
Innledning .....	23
Utviklingen innen beredskap .....	24
Beredskap under den kalde krigen .....	24
Beredskap etter murens fall .....	25
Funksjons- og risikobasert beredskapsarbeid .....	28
Beredskap som en del av samfunnssikkerhetsarbeidet og gjeldende prinsipper .....	28
Beredskapsansvaret .....	29
Beredskapsarbeidets deler .....	31
Planlegging under usikkerhet .....	32
Forutsetninger for god beredskap .....	34
Beredskap i praksis: Hvordan står det til? .....	35
Terrorberedskap .....	35
Redningsberedskap .....	37
Beredskap mot pandemi .....	40
Avslutning .....	41

**Kapittel 2**

**Hvordan spiser man en elefant? Hybridkrig og hybride metoder** ..... 46  
*Lars Peder Haga*  
 Hybridkrigbegrepet i norsk kontekst ..... 47  
 Hybridkrigbegrepets autoritære røtter og farene ved dobbel speiling ..... 53  
 Å spise en elefant: respons på hybridkrig ..... 56  
     Rydd i roteskuffen: tydelig begrepsbruk ..... 56  
     Hold det enkelt: konkretiser trusler og vær oppmerksom på sammenhenger ..... 57  
     Ikke fokuser ensidig på en aktør ..... 58  
     Vær oppmerksom på farene ved dobbel speiling og stigmatisering av befolkningsgrupper ..... 59  
     «Good governance» er en nøkkelfaktor for å beskytte seg mot hybride virkemidler ..... 60

**Kapittel 3**

**Felles situasjonsforståelse** ..... 64  
 Noen forutsetninger for å nå regjeringens mål om felles sivilmilitær situasjonsforståelse i møte med sammensatte trusler  
*Alfa Sefland Winge*  
 Situasjonsforståelse ..... 65  
     Situasjonsforståelse på taktisk og operasjonelt nivå ..... 66  
     Situasjonsforståelse på strategisk og samfunnsmessig nivå ..... 68  
 Sammensatte (hybride) trusler ..... 71  
     Säkkiluoto ..... 72  
     Salg av Bergen Engines til russiske oligarker ..... 73  
 Felles situasjonsforståelse i møte med sammensatte trusler ..... 75  
 Mekanisme og metoder for å nå mål om felles situasjonsforståelse ..... 77  
     Samvirke som mekanisme for koordinert bildebygging og felles SA ..... 78  
     Ulike metodiske tilnærminger for bildebygging og felles SA ..... 79  
 Ord må fylles med innhold, mål må følges opp med relevante tiltak ..... 80

**Kapittel 4**

**Kommunikasjonssystemer for beredskap og krisehåndtering - teknologi og utfordringer** ..... 86  
*Mass Soldal Lund*  
 Innledning ..... 86  
 Terminologi og teknologi ..... 87  
     Radiokommunikasjon ..... 88  
     Mobiltelefoni ..... 89

Satellitt .....	90
Nødnett .....	90
Internett og ekom .....	92
Samvirke .....	93
Avhengighet .....	96
Villede handlinger .....	101
Oppsummering .....	104

## DEL II

<b>KRISEHÅNTERINGSSYSTEMET</b> .....	109
--------------------------------------	-----

### Kapittel 5

<b>Veien mot et nasjonalt sikkerhetsråd for krisehåndtering</b> .....	111
---	-----

*Laila Bokhari*

Sikkerhetsforståelse og samhandling begynner på toppen .....	111
Roller og ansvar i den nasjonale krisen - våre prinsipper .....	112
Evalueringer: tverrsektorielt samarbeid i krise .....	113
Et sårbart samfunn .....	114
Reinås-utvalget .....	115
Gjørvt-kommisjonen .....	116
Traavik-utvalget .....	117
Sikkerhetsarkitekturen: hvordan vi er organisert .....	118
Regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU) .....	119
Regjeringens covid-19-utvalg (RCU) .....	120
Administrativt nivå .....	121
Kriserådet .....	121
Lederdepartementet .....	122
Et permanent sekretariat: Krisestøtteenheten .....	123
Beredskapsutvalget mot biologiske hendelser .....	124
Nasjonal sikkerhetsledelse: samordning kontra sektorprinsippet? .....	124

### Kapittel 6

<b>Politiske beslutninger i kriser</b> .....	132
--	-----

*Harald Høiback*

Innledning .....	132
Hva skjer? .....	134
Hva bør gjøres? .....	139
Fagfolk har alltid rett .....	143
Hvordan få folk til å ville følge henstillinger? .....	144

De svarer ikke .....	145
Politiker- og velgerforakt .....	147
Cometh the hour, cometh the man? .....	148

**Kapittel 7**

<b>DSBs samordningsrolle innenfor samfunnssikkerhet og beredskap .....</b>	<b>152</b>
--	------------

*Elisabeth Longva*

Samfunnssikkerhet og kompleksitet .....	152
Samordning av samfunnssikkerhetsarbeidet .....	153
Om DSB .....	155
DSBs samordningsrolle .....	156
Kunnskap og oversikt .....	157
Nærmere om AKS .....	157
Tverrsektorielle øvelser .....	158
Tilsyn .....	159
Styring av Statsforvalteren .....	159
Samordningsarenaer .....	159
DSBs rolle i krisehåndtering .....	160
Eksempler fra DSBs krisehåndtering .....	162
Håndtering av migrantkrisen i 2015 .....	162
Håndtering av vertslandsstøtte ved NATO-øvelsen Trident Juncture .....	163
Håndtering av covid-19-hendelsen i 2020–2021 .....	164
DSB og totalforsvaret .....	166
Avslutning .....	169

**Kapittel 8**

<b>Statsforvalteren - med ansvar for tverrsektoriell samordning av kriser på regionalt nivå .....</b>	<b>173</b>
---	------------

*André Berg Thomstad*

Innledning .....	173
Organisering, ansvar og oppgaver .....	174
Statsforvalterens organisering innen beredskap og samfunnssikkerhet .....	174
Ansvar og oppgaver på samfunnssikkerhets- og beredskapsfeltet .....	177
Samordningskapasitet .....	178
Samfunnssikkerhet, samordning, krise og krisehåndtering .....	180
Samfunnssikkerhet .....	180
Samordning .....	180
Krise og krisehåndtering .....	182
Situasjonsforståelse .....	183

Beslutningstaking .....	186
Krisekommunikasjon .....	188
Avslutning .....	190

**Kapittel 9**

<b>Beredskap og krisehåndtering på lokalt nivå .....</b>	<b>193</b>
--	------------

*Ann-Karin Larssen*

Innledning .....	193
Love og forskrifter om kommunal beredskap og krisehåndtering .....	194
Organisering, oppgaver og ressurser på lokalt nivå .....	196
Organisering av beredskap og krisehåndtering .....	196
Kommunens oppgaver og ressurser under pågående kriser .....	198
Kommunene som del av totalforsvaret .....	200
Hvilke uønskede hendelser retter kommunene søkelyset på? .....	202
DSBs veiledere til kommunene .....	202
Kommunene og ulike typer uønskede hendelser .....	203
Hvordan står det til med kommunenes faktiske beredskap? .....	206
Beredskap øverst i krisespektret .....	211
Avvik mellom lovkrav og faktisk beredskap? .....	214
Oppsummering og konklusjon .....	216

**DEL III**

<b>STATENS SIVILE OG MILITÆRE MAKTAPPARAT .....</b>	<b>223</b>
---	------------

**Kapittel 10**

<b>Politiet og krisehåndtering .....</b>	<b>225</b>
--	------------

*Marit Fostervold*

Politiets samfunnsrolle og politireformen .....	227
Nasjonal krisehåndtering - politiets organisering, ledelse og innsatsevne .....	229
Nasjonal krisehåndtering - intensjoner og realiteter .....	234
Oppsummering .....	238

**Kapittel 11**

<b>Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) .....</b>	<b>241</b>
--	------------

*Arvid Halvorsen og Bård Ravn*

Innledning .....	241
Forsvarets operative hovedkvarter .....	242
FOH, sikkerhetsbegrepet og nasjonale militære operasjoner .....	243
FOH i kommandokjeden .....	247

FOH og NATO .....	250
FOH og sivil-militært samarbeid .....	251
Avslutning .....	255
Intervjulistene .....	256

## Kapittel 12

<b>Forsvarsgrenenes rolle i samfunnskriser</b> .....	259
«For alt vi har. Og alt vi er» – Hvorfor Forsvaret skal bidra i samfunnskriser <i>Marius Kristiansen, Njål Hoem og Brage A. Larssen</i>	
Innledning .....	259
Del 1 Hvorfor skal Forsvaret bidra i samfunnskriser? .....	259
Den norske statens ansvar – nasjonal sikkerhet .....	260
Hva er en krise? .....	262
Hvordan løse en krise? Politikk, strategi og statens virkemidler .....	265
Del 2 Anvendelse av Forsvaret – er det lurt, og er det lov? .....	267
Ansvar og bistand .....	267
Hva kan Forsvaret tilby? .....	271
Del 3 Forsvarets bidrag i krisehåndtering .....	273
Forsvarets grener og komponenter .....	274
Forsvarets fellesfunksjoner .....	275
Faktiske hendelser og bistand .....	276
Naturlige kriser: naturfenomener .....	277
Naturlige kriser: menneskelig aktivitet .....	280
Aktørinitierte kriser: ikke-statlig aktør .....	281
Oppsummering .....	286
Del 4 Fred, krise eller krig – gråsoneproblematikk .....	288
Trusselbildet .....	288
Navigering i gråsonen .....	289
En endret innretning for Forsvaret? .....	292
Oppsummering .....	294

## DEL IV

<b>AVSLUTNING</b> .....	301
-------------------------	-----

## Kapittel 13

<b>Vollgrav mot tyranniet: Ivaretagelse av demokrati og rettsstat også når det er krise</b> .....	303
<i>Hans Petter Graver</i>	
<i>Inter arma silent leges</i> («På slagmarken tier lovene») .....	303

Unntakstilstand og nødssituasjoner .....	305
Farene ved krisefullmakter .....	306
Pandemien og ekstraordinære tiltak for å bekjempe den .....	308
Styring gjennom dekret .....	312
Nødrett som hjemmel til å innskrenke rettigheter? .....	314
Parlamentarisk kontroll med regjeringen .....	319
Domstolskontroll .....	322
Vollgrav mot tyranni .....	326
<b>Om forfatterne</b> .....	333
<b>Stikkord</b> .....	336